

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

MARIANNA VON MARTÍNEZ: BIOGRAFIA D'UNA MÚSICA IGNORADA

Marianna von Martínez: Biography of an Ignored Musician

Diana Bonet Parés

Juny 2014

Tutora, Montserrat Jiménez Sureda

Universitat Autònoma de Barcelona

Continguts:

0. Introducció.....	pàg. 3
1. Música a l'Europa del s. XVIII.....	pàg. 6
2. Música a la Cort de Viena.....	pàg. 10
3. Diplomàcia a la Cort de Viena.....	pàg. 15
4. Entorn familiar de Marianna von Martínez.....	pàg. 16
5. Joventut de Marianna von Martínez.....	pàg. 22
6. Vida professional i relacions amb altres músics i estudiosos.....	pàg. 24
7. Final d'una música.....	pàg. 28
8. Obres de Marianna von Martínez.....	pàg. 30
9. Conclusions.....	pàg. 31
Bibliografia.....	pàg. 33

Resum:

Aquest article tracta la vida i l'entorn de la compositora Marianna von Martínez, del context europeu i el vienès en el qual s'inscriu, les relacions amb familiars, coneguts, i altres músics, i breument, les seves obres més importants. Persegueix l'objectiu d'acostar la seva obra i vida a un públic més ampli, i reivindicar l'estudi de les compositoras femenines per tal d'aconseguir entendre millor el món musical del segle XVIII.

Abstract:

This essay revolves around the life and environment of the composer Marianna von Martínez and the European context and the Viennese context in which she must be considered. It also considers the relations with her relatives, acquaintances and other musicians, and shortly, her most important works. Its main aim is to approach her work and life to a larger audience, and vindicate the studies of feminine composers in order to better understand the musical world of the eighteenth century.

0. Introducció

El treball que desenvoluparem a continuació pretén ser un repàs de la vida de la compositora vienesa Marianna von Martínez, una música amb molt de talent, reconegut per les grans figures musicals del moment, però totalment desconeguda pel gran públic actual.

La pretensió no ha estat, en cap moment, col·locar la figura de la Marianna entre els més grans compositors de la història, ni presentar-la com una geni fora de sèrie. Va ser una bona intèrpret i compositora amb renom, que va col·laborar amb els millors poetes i músics del moment, ni més ni menys, i que a nosaltres ens resulta interessant pel seu desconeixement i per les particularitats del seu cas, que veurem més endavant.

La composició musical és un camp tradicionalment masculí. La participació de les dones en música ha estat limitada a la interpretació (amb excepcions, evidentment), i el reconeixement històric ha quedat fora del seu abast. Malgrat que amb el temps hàgim

perdut una immensa quantitat de documentació i això ens dificulti la tasca, ja és hora que reconeguem la participació professional de les dones, i en aquest cas concret la Marianna, en aquesta branca artística.

Per a fer-ho hem posat les bases del context musical europeu, vienès, i hem treballat la vida de la Marianna en quatre etapes: entorn familiar, joventut, vida professional, i època final. Hem utilitzat principalment tres autors: el musicòleg del segle XVIII Charles Burney, l'historiador de la música Irving Godt, i Andrés Ruiz Tarazona, historiador de la música, també.

Burney ens servirà per acostar-nos a la Marianna amb la seva redacció com a únic filtre, ja que va coincidir amb ella a Viena a finals del segle XVIII, però la informació que ens dóna d'ella és limitada.

Per a aprofundir més hem de recórrer a les obres d'Irving Godt sobre la Marianna, dos articles “Marianna in Italy: The International Reputation of Marianna Martines (1744-1812)¹” i “Marianna in Viena: A Martines Chronology²”, el contingut dels quals queda del tot reflectit en els títols corresponents, i un llibre *Marianna Martines. A Woman Composer in the Vienna of Mozart and Haydn*³.

En aquesta obra, que va ser editada després de la mort del seu autor al 2006, Godt inclou tota la informació que tenim a hores d'ara de la Marianna, des de la documentació oficial sobre la seva família, passant per les cartes que va enviar i rebre ella mateixa, i les del seu mentor, fins a una breu recopilació que va fer de la seva vida l'últim descendent de la família, en alemany (l'idioma ha estat un impediment per incloure l'obra en aquest treball).

Godt, en aquest llibre, dóna molta importància, també, a les obres de la compositora. Ha localitzat totes les que han sobreviscut fins als nostres temps i les ha recuperat i organitzat, tal i com veurem en el penúltim apartat d'aquest treball.

Finalment l'obra té un apartat de gran utilitat i interès: un recull i traducció de les cartes trobades, tant les enviades a la Marianna, com les quines enviava ella.

L'aproximació que fa Godt a la vida de la compositora és d'un caire molt

1 GODT, Irving “Marianna in Italy: The International Reputation of Marianna Martines (1744-1812)” *The Journal of Musicology*, vol. 13, núm. 4, 1995, pp. 538-561.

2 GODT, Irving. “Marianna in Vienna: A Martines Chronology”, *The Journal of Musicology*, vol. 16, núm. 1, 1998, pp.136-158.

3 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010.

musical, al cap i a la fi ell era historiador de la música, i dóna molta importància a les composicions, fent un anàlisi musical molt complet d'algunes d'elles. Si bé també ens dóna informació sobre la seva vida personal i les relacions amb altres persones, no entra a qüestionar aspectes més íntims de la compositora.

Qui sí que esmenta la vida romàntica de la compositora, a més d'altres elements rellevants, és Andrés Ruiz Tarazona a "Mariana de Martínez"⁴ un article del 1977. Aquest article, en el treball que ens ocupa, ha resultat ser un dels més complicats de treballar perquè l'autor no referència molta de la informació que dóna i s'ha de fer una recerca més exhaustiva per localitzar-la.

En tot cas, l'objectiu era acostar aquesta figura que és la d'una dona, una gran professional, que viu i treballa en un món d'homes, a un públic que, sense l'accés a les obres de Godt, no hauria pogut conèixer-la. A més de recuperar-la, aquest treball busca establir les bases per a una futura investigació sobre allò que no sabem de la Marianna i que resultaria important per entendre el món vienès, i europeu del XVIII, ja que és un personatge que no sembla adherir-se a cap model establert, sense generar-li, aquest fet, recels o crítiques aparents.

4 RUIZ TARAZONA, Andrés. "Mariana de Martínez" *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pp. 17-21.

1. La música a l'Europa del s. XVIII:

Ens situem a l'Europa del XVIII. És el segle de les llums, del coneixement, la raó, i el segle on van viure alguns dels noms més coneguts de la història de la música. No tant conegut, però, és el Doctor Charles Burney (1726- 1814), un historiador de la música, compositor, intèrpret i musicòleg⁵, que, entre altres obres, va publicar *The Present State of Music in France and Italy*⁶ i *The Present State of Music in Germany, the Netherlands and United Provinces*⁷.

La importància d'aquest autor pel món musical europeu del XVIII és prou rellevant com perquè li dediquem algunes pàgines. Per conèixer-lo més de prop podem recórrer als articles que van aparèixer al 1904 a la revista *The musical times*⁸. Burney va ser batejat el 5 de maig de 1726 juntament amb la seva germana bessona Sussannah a l'església de Saint Mary de Shrewsbury, al País de Gal·les. En aquest mateix registre trobem els noms dels seus pares, James i Anna, que porten el cognom Mackburny. Eren, per tant, descendents d'escocesos.

Charles i Sussannah eren els més petits de nou germans del segon matrimoni de James Burney. Charles va passar els primers 13 anys de la seva vida al càrrec d'una mare d'acollida, que el va cuidar quan els seus pares no podien per haver-se de fer càrrec de 8 germans més, i aleshores va ingressar a la *King's School* de Chester, on s'havien instal·lat els seus pares. Va ser a Chester on va fer les primeres passes en el món de la música, aprenent a tocar l'orgue a la Catedral, i rebent les primeres lliçons de cant.

El retorn a Shrewsbury es va produir amb una petita desil·lusió. El seu germanastre James Burney, organista, va descuidar la seva educació en gran manera, però això no li va impedir formar-se per si mateix i rebre l'estímul de la gent que coneixia. Mentre aprenia violí i francès, el Doctor Arne (Londres 1710-1778, compositor britànic autor del primer himne nacional) li va oferir ser alumne seu, i

5 http://burneycentre.mcgill.ca/bio_charles.html

6 BURNEY, Charles. *The present state of music in France and Italy* Londres, 1773, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

7 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

8 F.G.E. "Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch" *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 737, 1904, pp. 435-439.

F.G.E. "Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch (continued)" *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 738, 1904, pp. 513-515.

F.G.E. "Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch (concluded)" *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 739, 1904, pp. 575-580.

durant tres anys va estudiar a Londres.

A la capital britànica va poder tocar a la banda de l'il·lustre Handel, fet que va contribuir a poder-se crear un nom i li va permetre trobar feina. Al voltant dels 22 anys es va casar amb Esther Sleepe, malgrat que no sabem ni quan ni on, però això va fer que necessités assegurar-se un sou i una posició estable ensenyant música i fent d'organista.

El 1749 va ser escollit, entre nou candidats, per esdevenir l'organista de la parròquia de Sant Dionís Buckchurch, i aquest mateix any va ser acceptat com a membre de la *Royal Society of Musicians*. Des del 49 fins al 52 va compondre diverses obres i va mantenir la feina a Sant Dionís, però aleshores es va traslladar a la ciutat de Norfolk per actuar a l'església de Santa Margarida.

Va ser durant els 8 anys a Norfolk quan va començar a construir la idea d'escriure una Història de la Música i on van néixer dos dels seus fills: Charles, un eminent estudiós, reconegut pels seus coneixements de grec, i Frances, -Fanny- qui esdevindria la novel·lista Madame d'Arbly, amb obres com *The Wanderer: Or, Female Difficulties* (Londres, 1814, Editorial Longmans), o *Love and Fashion*, una obra de teatre satírica.

Amb el retorn a Londres va recuperar la tasca educativa, i d'una manera molt intensa, amb horaris de 8 del matí a 11 de la nit. Al 1761, però, la seva esposa Esther va morir, i Burney va encetar una etapa de composicions i traduccions com l' *Inferno* de Dante. Es va tornar a casar el 1767, amb una vídua d'un comerciant de vi, la qual va esdevenir la nova mestressa de la casa. Al cap de dos anys, al 69, Charles va obtenir el títol de Doctor en música per la Universitat de Cambridge, amb una actuació molt aclamada i que va representar en 3 ocasions més.

És en aquest moment quan afronta de manera seriosa la tasca de fer una història de la música, amb l'ajuda de la seva filla Fanny, i veu la necessitat de fer un viatge pel continent. La primera visita a França, Itàlia i Suïssa es produeix al 1770, dura 6 mesos i donarà lloc al primer volum, ja citat, de *The Present State Of Music*.

El segon viatge el portarà a Alemanya i els Països Baixos al 1772 i serà recollit en un segon volum, però amb una idea molt clara de fons: publicar una història general de la música, malgrat que depenia dels subscriptors per a poder-la dur a terme. A més d'aquest projecte Burney intenta crear una escola de música per a nens de l'hospital Foundling, abandonats o orfes, però es troba amb una gran oposició i no pot arribar a desenvolupar-la.

El primer volum de *A General History Of Music, from the earliest ages to the*

present period va sortir a la llum al 1776 i va tenir de subscriptors personatges com Johann Christian Bach, fill de Johann Sebastian Bach, Jean Jacques Rousseau, o l'Abat Pietro Metastasio, pilar fonamental en aquest treball que estem començant i personatge que recuperarem més endavant.

Tant Charles, el pare, com Fanny, van conèixer, a partir d'aquí, una època de producció bastant intensa, en la qual les composicions del músic per a aprenents d'organista van esdevenir tan populars com les primeres obres literàries d'ella. Al 1784, Charles Burney va ser elegit membre del Club Literari, i al 1791 coneix i entaula amistat amb Haydn, la qual la reviu al 1794 amb la segona visita del músic a Londres.

A les obres literàries de Charles cal afegir-hi un projecte de diccionari de la música que mai va acabar de concloure, l'obra *Memoirs of the Life and Writings of the Abate Metastasio* (Editat per G.G. i J. Robinson, Londres, 1796) en tres volums, i col·laboracions amb varis projectes enciclopedistes en l'àmbit de la música.

Al 1807 va patir una paràlisi de la qual es va recuperar, però que va marcar l'inici del seu període final en el qual es va proposar escriure una autobiografia que finalment va acabar sent tasca de la seva filla Fanny. La va publicar al 1832 com *Memoirs of Dr Burney* (Editat per Edward Moxon, Londres, 1832) malgrat que aparentment ella mateixa va destruir part de la informació i documents de la vida del seu pare.

El més remarcable d'aquest últim període de la vida de Burney és la seva conversió al "bachisme". Ja hem vist que mantenia una relació cordial amb el fill del geni de Leipzig, Johann Christian, però en aquest moment es produeix l'inici d'una gran devoció a les obres del seu pare, Johann Sebastian, malgrat que anteriorment no havia mostrat aquesta afecció. El 12 d'abril de 1814 Charles Burney va morir, i va ser enterrat al cementiri privat de l'hospital de Chelsea amb la seva segona esposa, morta al 1796, i a l'abadia de Westminster s'hi va instal·lar una placa commemorativa.

En les obres que enuncïàvem al principi, els dos volums de *The Present State Of Music*⁹, hi trobem de primera mà la descripció del món musical il·lustrat, de la mà d'un gran expert, i gran detall. Ara bé, per fer-nos una idea general del món musical del XVIII cal posar una mica més de distància.

En farem un marc genèric. Si ens situem a principi de segle trobem els inicis

9 BURNEY, Charles. *The present state of music in France and Italy* Londres, 1773, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

d'un dels grans de la música, Johann Sebastian Bach (1685- 1750), amb un estil dens, ple d'ornamentacions, i un gran pes de la música religiosa. Malgrat el pes de Bach, els grans dominadors de la primera meitat del XVIII van ser els italians, la influència dels quals era palpable en la producció musical d'arreu d'Europa. En aquesta primera meitat del segle XVIII esdevé l'inici de la mort de la música barroca, que es produirà a mitjans de segle amb la desaparició dels grans musics del moviment com Antonio Vivaldi (1678- 1741), Georg Friedrich Händel (1685- 1759) i el mateix Bach.

A partir de la segona meitat de segle la influència italiana seguirà sent molt important, però naixerà un nou moviment musical, el classicisme, amb Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) com a màxim referent (més endavant farem una breu parada en aquest compositor).

La tendència de l'estil musical era simplificar i aplanar els tirabuixons, revolts i complicacions barroques, i a partir de 1770 els principis de “simplicitat, veritat i naturalesa” seran els quins marcaran les composicions¹⁰. Aquesta segona meitat de segle estarà marcada pels conflictes entre estils i músics, i tindran especial protagonisme a Viena, com veurem més endavant, entre els partidaris de la tradició italiana dramàtica, i els de la innovació i majoritàriament seguidors de Gluck, l'ideòleg d'un estil nou i propi, realista i còmic¹¹.

Si recuperem Burney veurem com, ja des de l'inici, denuncia la situació de baixa consideració que tenen els músics, respecte pintors, escultors o altres artistes de la mateixa època. El músic afortunat era aquell que es posava al servei d'alguna casa noble o principesca, en la qual el valoraven i a més podia viatjar arreu d'Europa per fer-se conèixer.

Els problemes arribaven quan aquest músic preferia mantenir certa llibertat, o quan tenia xocs amb el senyor a qui servia, com Mozart. Tenim casos com aquest o el de Beethoven, que malgrat ser dos genis de la música que amb el temps han estat col·locats en els pedestals més alts, van morir en una situació de modèstia econòmica, i fins i tot dificultats¹².

Hem esmentat el viatge com a element important en la vida del músic del XVIII. Aquell artista que no visitava les principals corts europees i no es relacionava amb els

10 “GLUCK, CHRISTOPH WILLIBALD RITTER VON” a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 296. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

11 “GLUCK, CHRISTOPH WILLIBALD RITTER VON” a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 296. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

12 BRION, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*. Fondo de Cultura Económica, 1990, Mèxic, pp. 98-99.

personatges més influents de cada país estava destinat a ser ignorat en el seu temps. Això, però, no implicava necessàriament una vida difícil i problemes econòmics. Tenim el cas de la què serà la nostra protagonista, Marianna von Martínez, de la qual no es té constància que en cap moment sortís de Viena, però que la vida sota el paraigües del seu protector i poeta de la Cort, Pietro Metastasio, li va permetre dedicar-se a la composició sense haver-se de preocupar per aquest tipus d'afers.

2. La música a la Cort de Viena

No és casualitat l'elevada concentració de grans músics i compositors que trobem a la Viena del XVIII. La música era un element molt integrat en les relacions socials de l'alta societat. No era estrany assistir a una *burletta* italiana, una òpera còmica, i trobar-s'hi l'emperador acompanyat de les seves germanes i els arxiducs d'Àustria. Tampoc no era estrany sentir cantar els guàrdies i sentinelles de la ciutat.

En paraules de Charles Burney “tot el país és, certament, molt musical”¹³. La música i l'educació estaven estretament lligades. Trobàvem, doncs, disset de les cent vint escoles existents a Viena en què la música rebia un tracte preferent, tal i com ens explica Burney¹⁴. De la mateixa manera els actes religiosos no es poden concebre sense els moviments musicals corresponents, ni sense una elevada assistència de feligresos.

Els noms més representatius del moment són Hasse, Gluck, Mozart, Haydn, Calzabigi, o Farinelli. Més endavant els recuperarem quan parlem de com van influir en l'obra de Marianna von Martínez, en aquest punt només farem un breu repàs per les biografies de cadascun d'ells.

a) Johann Adolf Hasse

Johann Adolf Hasse (Bergedorf 1699- Venècia 1783) va ser un compositor i intèrpret molt reconegut nascut en una família d'organistes. Al 1722 va marxar a la península itàlica, on va perfeccionar la seva composició, va guanyar molt de renom i es va casar amb una cèlebre cantant, Faustina Bordonia.

Aquest matrimoni musical va tornar a l'Imperi al 1733, al servei del príncep elector de Saxònia, però va seguir viatjant arreu d'Europa adquirint major fama. Un cop van ser acomiadats amb la mort del seu mecenes van passar una breu temporada a

13 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, pàg. 226.

14 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, pàg. 226.

Viena, i van retornar a Venècia, on van viure al marge de les obligacions laborals¹⁵.

b) Christoph Willibald Ritter von Gluck

Christoph Willibald Ritter von Gluck (Erasbach 1714-Viena 1787) és el segon compositor de l'imperi que treballarem. Fill d'una família humil, va començar a estudiar a la Universitat de Praga al 1731 mentre es guanyava la vida com a músic independent.

A partir de 1735 viatja arreu d'Europa component i interpretant, i al 1745 se'l convida a Londres, on va participar en un concert amb, el ja aleshores famós, Haendel, i es va forjar una reputació com a virtuós de l'harmònica de cristall -un instrument inventat per Benjamin Franklin que constava d'un conjunt de vasos col·locats els uns dins els altres en ordre de més gran a més petit¹⁶-.

De tornada a l'imperi austríac va seguir component òperes, i va dirigir varis conjunts instrumentals. Es va instal·lar definitivament a Viena al 1752 i va arribar a ser "Theatral-und Akademiemusik" del Burgtheater d'aquesta ciutat, el mateix que havia comptat amb una òpera seva per celebrar la reobertura de 1748 després d'una renovació.

Gluck passarà a la història per ser l'impulsor de la nova òpera còmica, que va començar a desenvolupar a partir dels anys 50 del s. XVIII, amb una influència francesa molt marcada. De fet, quan la situació econòmica li va permetre, gràcies a l'ajuda de Marie-Antoinette (havia estat alumna seva) i a la renda que se li va atorgar a partir del 1774 com a compositor imperial, va fer fins a cinc viatges a França, en el període de 1773 a 1779¹⁷.

c) Wolfgang Amadeus Mozart

Wolfgang Amadeus Mozart (Salzburg 1756- Viena 1791) és un dels grans compositors no només del s. XVIII, sinó de tota la història de la música, malgrat la seva curta vida. Va començar trepitjant fort. Ell i la seva germana Maria Anna eren dos nens prodigis, que recorrien en companyia del seu pare, tota Europa, fent concerts de gran èxit.

En aquests viatges va mostrar una gran capacitat per la composició, i es va exhibir no només com a intèrpret sinó també com a compositor i improvisador amb molt potencial. Va ser educat pel seu pare, i va ser amb ell, amb qui va fer els primers

15 "HASSE, JOHANN ADOLF" a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 336. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

16 <http://www.glassarmonica.com/>

17 "GLUCK, CHRISTOPH WILLIBALD RITTER VON" a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 293. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

grans viatges a la península itàlica. Allà va conèixer el Pare Martini (Bolonya 1706-1784) un compositor, teòric i musicòleg, considerat l'autoritat musical més important de l'època (i que com veurem va tenir un estret contacte amb Metastasio), com molts altres joves músics que el visitaven d'arreu cercant consells i l'opinió de les seves capacitats¹⁸.

Mozart rebia encàrrecs per compondre obres de totes bandes. Dins les seves composicions les òperes van ser el gènere que va tenir més pes, seguides per la música instrumental, tot i això va treballar la resta de gèneres amb molt interès. Va viatjar arreu d'Europa, com hem vist que feien la majoria de compositors, i arreu se l'esperava amb els braços oberts.

En el camp amorós la seva vida va ser una mica irregular: es va enamorar de la cantant de Mannheim, Aloysia Weber, malgrat que finalment s'acabés casant amb la seva germana petita, Constance Weber.

La trajectòria professional de Mozart es divideix tradicionalment en tres períodes, una primera etapa de nen prodigi, una etapa d'adolescència i joventut en la qual va viatjar, compondre i treballar al servei de grans nobles, i una etapa final de maduresa en la qual els problemes econòmics van ser l'inconvenient principal i les seves obres van adquirir un caire dramàtic molt marcat¹⁹.

d) Franz Joseph Haydn

Franz Joseph Haydn (Rohrau 1732- Viena 1809) va ser un compositor d'origen modest (el seu pare era carreter i la seva mare cuinera) que va arribar a ser un dels intèrprets més reconeguts d'Europa.

Les primeres nocions musicals les hi va ensenyar el seu pare, amb qui cantava habitualment. Precisament la seva veu va ser la quina li va obrir pas en el món de la música en un principi: al 1741 entrava a la Capella de la Catedral de Viena com a nen cantor.

Va viure a la capital imperial fins a 1759 i en aquest període va ser quan es va anar formant en música, malgrat que no ho fes de manera completa. Des de la catedral de Viena es volia que esdevingués un nen castrat per a poder mantenir la seva veu, però el seu pare ho va impedir, de manera que quan va canviar la veu es va haver de dedicar a ser violinista de serenata, ajudant de càmera i la tasca que més ens interessa més en aquest treball, professor de piano de la Marianna i altres alumnes.

18 "MARTINI, GIOVANNI BATTISTA" a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 455. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

19 "MOZART, WOLFGANG AMADEUS" a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 490. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

En aquest període va viure al mateix habitatge que la família Martínez i el poeta Metastasio, i el cantant i compositor Nicola Porpora, i aprofitant la proximitat en va rebre algunes classes. Finalment un comte el va contractar com a mestre de capella, i a partir d'aleshores va estar al servei dels grans aristòcrates, com el príncep Esterházy, amb qui va mantenir una relació molt propera i positiva per la seva situació.

Haydn també va viatjar, en aquest cas dues ocasions a Londres, esdevenint aquests viatges períodes d'intensa producció musical. Fonamentalment va escriure música vocal -és comprensible tenint en compte els seus inicis en la música- però les seves composicions van molt més enllà.

e) Ranieri de Calzabigi

Ranieri de Calzabigi (Liorna, 1714 - Nàpols, 1795). Poeta i llibretista italià. Compongué els llibrets de diverses òperes que, musicats per Gluck, reportaren una gran renovació del gènere²⁰. Se'l considera un empresari de negocis moralment sospitosos, però també un emprenedor i un aventurer.

Va dedicar-se a publicar íntegrament els llibrets de Pietro Metastasio, i es va interessar per la música, elogiant les tragèdies franceses²¹. En la seva tasca de renovació del ballet i la poesia, va coincidir amb el ja conegut Gluck i junts van emprendre una tasca d'innovació molt important²².

Aquesta tasca els va portar a enfrontaments amb altres artistes. Metastasio i Hasse formaven part del corrent que apostava per recuperar el vell drama musical i demanar a l'espectador un cert grau d'atenció per seguir l'obra. Gluck i Calzabigi per la seva banda, apostaven pels efectes teatrals, un estil més planer, sense tant contingut moral²³.

Un cop hem vist els autors que formen l'escena musical vienesa passarem a fer un repàs per la influència de la música en altres ambients de la societat. L'emperadriu Maria Teresa (1740-1780), primer, i el seu fill Josep II (1780-1790), malgrat no tenir la mateixa popularitat que la seva mare, van promoure la cultura i, per tant, la música, en el marc d'una política modernitzadora. La mateixa Marianna va actuar en diverses ocasions per l'emperadriu, la qual la tenia en gran estima.

20 <http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0013722.xml?s.q=G1%C3%BCck#.U5cgyHLV9cQ>

21 DE LA GRANGE, Henry-Louis *Viena una història musical* Edicions Piadós, 2002, Barcelona, pàg. 59.

22 "GLUCK, CHRISTOPH WILLIBALD RITTER VON" a *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, pàg. 294. Dir. Marc Honegger, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

23 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, pàg. 237.

El mecenatge era sistema molt estès al llarg de l'època moderna. Concretament el mecenatge de reines i aristòcrates que obren les seves portes a la cultura. Literalment, obrien els seus salons a diverses activitats culturals, a més de subvencionar-les, en el context de la cultura dels salons. Malgrat això tenim nombrosos testimonis de grans músics i artistes en general que no aconseguien viure de les seves produccions: el mateix Mozart, o més endavant Beethoven van morir en la semipobresa.

A part de patrocinar l'actuació i composició de diversos músics els sobirans austríacs consagraven diverses hores del seu dia a practicar amb els seus instruments, i la passió per la música passava de generació en generació. Un altre exemple de la vinculació amb la música, és la *Hofmusikkapelle*, o orquestra de la cort. Aquest conjunt musical patrocinat pels governants de l'Imperi era el recer per bons músics a qui es donava l'oportunitat d'excel·lir en aquest art.

Si posem el focus en la Viena més planera trobem que la música formava part de la vida quotidiana de tots els vienesos. El segle XVIII és el segle de la cultura i el coneixement, però cap ciutat vivia per la música tal i com ho feia Viena. El mateix Burney en el relat del seu viatge a Viena diu que “aquí canten fins i tot els àngels de pedra esculpits damunt les portes”²⁴.

Marcel Brion, en el capítol dedicat a la música, de la seva obra sobre la vida quotidiana a Viena, ens explica com la música era l'esquelet de la vida a la capital imperial²⁵. Ja sigui al poble o a les elits la música és un element fonamental pel desenvolupament quotidià. Tant la podíem sentir en una llar on una família practicava un quartet de Mozart, com en els salons aristocràtics on actuaven músics de grandíssim talent.

Andrés Ruiz Tarazona ens acostava l'opinió del poeta Gottsched que Viena és “*la nova Roma sobre la terra*”²⁶, així com també un petit fragment que escriu l'autora Ilsa Barea a la seva obra *Viena: Leyenda y realidad* del 1968 en què diu:

“no existia (en la música) insondable foso entre los cultivados conecedores, los clientes de alto linaje, y los exigentes músicos, por un lado, y el enorme número de quienes gozaban simplemente con la melodía, por otro”²⁷

24 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces* Londres, 1775. Editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

25 BRION, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*. Fondo de Cultura Económica, 1990, Mèxic. Pp. 78-105.

26 RUIZ TARAZONA, Andrés. “Mariana de Martínez” *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pp. 17-21.

27 RUIZ TARAZONA, Andrés. “Mariana de Martínez” *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pàg. 18.

3. Diplomàcia hispànica a la Cort de Viena

La incorporació de la figura de la Marianna von Martínez a la història de la música espanyola va ser un objectiu que es va plantejar Andrés Ruiz Tarazona quan va fer la breu biografia d'ella al 1977²⁸. En aquest treball no s'ha pretès inscriure-la en cap tradició, ni l'espanyola ni la italiana, només puntualitzarem la situació.

El pare de la Marianna, Nicolo, va néixer a Nàpols, i ella sabia francès, anglès, italià i alemany, però no castellà. A casa de la Marianna es parlava italià i alemany, i ella no va abandonar mai Viena, segons sembla²⁹. Malgrat que la relació de la Marianna amb el país d'origen del seu avi sembla ser nul·la, és innegable que la presència de la Marianna a Viena no s'hauria donat sense tot l'entramat diplomàtic i legal que es va estendre al voltant dels exiliats austriacistes a principi de segle XVIII.

Abans d'entrar a parlar de la diplomàcia espanyola a Viena cal dir, també, que, a més, la Marianna hauria pogut acollir-se al dret de sang, el *ius sanguinis*, per l'ascendència espanyola del seu avi, tot i que no en tinguem constància³⁰.

Després de la instauració dels Borbons a la monarquia hispànica un cop finalitzada la Guerra de Successió, Carles III a la península, VI a l'Imperi Austríac, va facilitar l'exili dels habitants que li havien donat suport (sobretot de la corona catalanoaragonesa, però no només).

Van marxar majoritàriament cap a la península itàlica i l'actual Àustria (ja sigui voluntàriament o per por a les represàlies de Felip V), ja que el tractat d'Utrecht-Rastadt de 1713-14 havia atorgat els territoris de Nàpols i Sicília als Habsburg.

Aquests exiliats provenien, principalment, dels sectors d'aristocràcia, cavallers, ministres, oficials i lletrats de l'administració, religiosos i sacerdots, soldats i voluntaris, i alguns comerciants³¹. Ben aviat Viena es va convertir en el nucli on es van concentrar aquests exiliats, i l'emperador hi va crear el Consell Suprem d'Espanya, que s'encarregava dels assumptes de gestió i organització dels territoris italians i dels Països

28 RUIZ TARAZONA, Andrés. "Mariana de Martínez" *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pp. 17-21.

29 GODT, Irving. "Marianna in Vienna: A Martines Chronology", *The Journal of Musicology*, vol. 16, núm. 1, 1998, pàg. 136.

30 JIMENEZ SUREDA, Montserrat. *L'església catalana sota la monarquia dels Borbons: La Catedral de Girona al s. XVIII*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, Barcelona, pp. 218-237.

31 LEON SANZ, Virgínia "Cultura española y poder político en la Corte de Viena del emperador Carlos VI (1711-1744)", *Reales Sitios: Revista del Patrimonio Nacional*, núm. 152, 2002, pàg. 33.

Baixos que havien pertanyut a la monarquia hispànica.

La confiança que l'emperador dipositava en aquest grup d'exiliats va fer que es guanyessin l'enemistat d'austriacs, bohemis, milanesos, napolitans i sicilians, i van contribuir a crear una imatge molt negativa dels hispans. Un dels personatges més propers a l'emperador va ser el Marquès de Rialp, que s'encarregava de la gestió del “*Real Bolsillo Secreto*” que tenia la finalitat d'ajudar econòmicament els exiliats que patien dificultats econòmiques, i eren un gran nombre d'ells.

Quan es van constituir el Consell de Flandes al 1717, i al 1736 el d'Itàlia, suprimint el d'Espanya, no es va esdevenir la fi de la influència dels hispans a l'Imperi³². La seva presència s'havia consolidat de tal manera que fins i tot s'havien imposat en l'àmbit estètic, important l'estil de vestir de la península³³. Tarazona diu que:

*“A la corte vienesa de Carlos VI, como después a la de su hija María Teresa, se incorporarían muchos españoles vencidos, procedentes, en general, de las zonas mediterráneas, y la rigurosa etiqueta española iba a primar allí hasta el reinado reformista de José II”*³⁴

Aquesta explicació és important per entendre la posició que va adquirir Nicolo Martínez a Viena. Fill d'un militar hispànic, antic soldat ell també, va gaudir del favor de l'emperador i va poder optar a una posició estable dins el sistema diplomàtic de l'Imperi. Com veurem alguns fills de Nicolo van arribar a ser tutors dels hereus imperials, ensenyant-los llengües o història. La influència de Metastasio a la cort és només una part del pes que va possibilitar això, la confiança de l'emperador en aquest grup d'exiliats era tan gran que arribava a considerar-los els seus més lleials vassalls³⁵.

4. Entorn familiar de Marianna von Martínez

Anna Catherina Martínez, la nostra Marianna, va néixer el 4 de maig de 1744 a Viena, en el sí d'una família bilingüe (italià i alemany), ben connectada i molt talentosa. El seu pare, Nicolo (Niclas) Martines (Martinez), va néixer a Nàpols al voltant de 1689,

32 ALCOBERRO, Agustí “Al servei de Carles VI d'Àustria: un document sobre els militars exiliats austriacistes morts a l'Imperi (1715-1747)”, *Pedralbes: Revista d'història moderna*, núm. 18, 2, 1998, pàg. 315.

33 LEON SANZ, Virgínia “Cultura española y poder político en la Corte de Viena del emperador Carlos VI (1711-1740)” *Reales Sitios: Revista del Patrimonio Nacional*, núm. 152, 2002, pàg. 39.

34 RUIZ TARAZONA, Andrés. “Mariana de Martínez” *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pàg. 17.

35 LEON SANZ, Virgínia “Cultura española y poder político en la Corte de Viena del emperador Carlos VI (1711-1740)”, *Reales Sitios: Revista del Patrimonio Nacional*, núm. 152, 2002, pàg. 36.

fill d'un soldat hispànic.

Aparentment havia de seguir els passos del seu pare, però quan va arribar a territori alemany amb les tropes de Carles VI, després de la Guerra de Successió espanyola, a principis dels anys 1720, va deixar la carrera militar, i va acabar treballant com a “*maestro di camera*” i “*maestro di ceremonie*” a l'ambaixada papal a la Cort Imperial³⁶.

Al cap d'un temps de residir a Alemanya es va casar amb Maria Theresia, de la qual no en sabem el cognom de soltera, i van tenir fins a 13 fills, dels quals 7 van arribar a l'edat adulta. El matrimoni va arribar a Viena a finals de la dècada dels 20, inicis dels 30, i es van establir al tercer pis de l'edifici “*Michaelerhaus*”, el qual van compartir durant més de 40 anys amb el poeta Antonio Trapassi, que seria conegut com Pietro Metastasio.

Abans d'entrar a tractar el poeta i la seva relació amb Nicolo cal un apunt sobre l'afegitó “von” al cognom Martínez, que rep la família quan ja està establida a Viena. Marcel Brion ens explica que aquest títol s'atorga a tot aquell que sense tenir sang noble, té un comportament “*nobel*” (quan Brion utilitza aquest concepte està fent referència a un comportament magestàtic, de distinció, opulència, bones maneres i elegància de vestir, segons ell mateix diu)³⁷ segons la norma popular, de manera que podien portar aquest títol artesans, assalariats i criats.

Entenem, doncs, que Nicolo Martínez en la seva actuació a Viena es va fer digne d'aquest afegitó, a través d'un comportament de gustos refinats, bons modals i discreció. Seguint amb aquest petit parèntesi caldria desenvolupar, també, una possible explicació al fet que si bé batejada Anna Catherina, la petita Martínez es feia anomenar Marianna.

Brion en la mateixa obra anterior explica una tradició vienesa de devoció als sants, que consisteix en posar a les nenes el nom d'Anna, sovint acompanyat de Maria, en honor a una de les dues patrones més estimades de la capital, que és, juntament amb Santa Brígida, Santa Anna³⁸. A aquestes nenes sovint se les anomenava per diminutius, com Nannerl, Mariannerl, o Marianna.

Recuperem el nostre poeta. Pietro Metastasio va ser el poeta italià més important

36 GODT, Irving, “Marianna in Italy: The International Reputation of Marianna Martines”, *The Journal of Musicology*, vol. XII/4, 1995, pp. 538-561.

37 BRION, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*, Fondo de Cultura Económica, 1990, Mèxic. pàg. 50.

38 BRION, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*, Fondo de Cultura Económica, 1990, Mèxic, pàg. 57.

del XVIII, i va mantenir un important contacte, a través de la xarxa epistolar, amb intel·lectuals d'arreu d'Europa.

Va néixer a Roma l'any 1698, on va ser adoptat per Gravina un jurista que es va encarregar de la seva formació. D'aquesta formació en van acabar sortint les reticències del mateix Metastasio cap al món clàssic³⁹.

El mateix Burney el descriu com algú reservat i reticent a allò nou, amb uns horaris molt fixes i amb poca afició per les discussions. La calma, harmonia i ordre de la seva vida es veuen reflectides en les seves obres.

L'inici de la seva relació amb Nicolo Martínez no és clar, Irving Godt explica que podria haver començat a Nàpols i haver estat recuperada a Viena, però també que podrien haver coincidit per primera vegada al voltant de 1730 ja a la capital.

Malgrat això Ruiz Tarazona afirmava que l'amistat havia començat als anys 1720 a Nàpols, ja que així s'explica a la *Vita Dell'abate Pietro Metastasio* de Carlo Cristini, de l'any 1785⁴⁰.

En tot cas, els unia un estret lligam d'amistat, que generava beneficis als dos. Al poeta li proporcionava una família, i a Nicolo, i en general als Martínez, un paraigües sota el qual moure's per la ciutat i la cort imperial.

La família Martínez sempre va considerar Metastasio un hoste, però era el nom del poeta el quin figurava als registres de la *Michaelerhaus*. Aquesta formalitat no sembla tenir més rellevància perquè a la realitat era un membre més de la família, algú amb nom que els obria portes, que es va fer càrrec de l'educació dels nens de la família, i, quan Nicolo va morir, de la família en general.

Amb la Marianna, més enllà de l'educació que es va assegurar que tingués, i sobre la qual incidirem més endavant, es va generar un lligam més intens que amb la resta dels seus germans.

A l'article *Mariana de Martínez* d'Andrés Ruiz Tarazona l'autor fa referència a una suposada relació de parella entre el poeta i la Marianna, completant així el triangle de les Mariannes, les tres dones que, suposadament, van compartir la vida del poeta⁴¹.

Irving Godt, per la seva banda afirma que és molt més probable que l'interès de Metastasio, en aquest sentit, estigués més enfocat en els germans de la Marianna, i que el fet que ella romangués soltera tota la vida no és un element prou convincent per

39 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces*, Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, pàg. 229.

40 RUIZ TARAZONA, Andrés. "Mariana de Martínez" *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pàg. 17.

41 RUIZ TARAZONA, Andrés. "Mariana de Martínez" *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977, pàg. 17.

justificar l'existència d'aquesta relació, ja que dels 7 germans Martínez que van arribar a l'edat adulta només 1 es va casar. Per Godt la diferència d'edat, la noblesa de caràcter de la compositora, i el fet que Metastasio la tractés com una filla pesen més que els “rumors mal intencionats” que ja circulaven al s. XVIII⁴².

De la mare de la Marianna, Maria Theresia (*circa* 1712 – 27 de març de 1775) no en tenim ni tan sols el cognom de soltera, per tant ens queda fixar-nos en els seus germans. La Marianna tenia quatre germans més grans, i un germà i una germana més petits.

Joseph, el més gran, va néixer al voltant de 1729, segurament abans que la família Martínez arribés a Viena, va destacar per la seva habilitat amb els idiomes – parlava alemany, francès, italià, anglès, castellà, llatí, grec, hebreu, àrab, siríà, persa i turc- i va esdevenir el membre de la família més reconegut públicament.

Va treballar a la biblioteca de la Cort, i en va arribar a ser el director al 1783, tasca que va compaginar amb la de tutor dels nens de la família reial. A les arxiduchesses Josepha, Maria Anna i Elisabeth els ensenyava història, geografia i geometria; al futur Josep II, italià; i a la promesa del futur emperador Francesc II, Elisabeth Wilhelmina de Württemberg, geografia, història i italià⁴³.

Franz Paul, Dionysius i Johann Baptist són els altres tres germans grans de la Marianna. El primer va néixer al 1732, i no en tenim massa informació, va morir jove i sembla que després de servir a l'ambaixada papal va entrar a l'escola d'enginyeria.

El següent germà Martínez va ser l'únic que es va casar i va tenir fills legítims, Dionysius, va ser un notable enginyer de mines.

Johann Baptist, el qual apareix en alguns registres com Johann Michael⁴⁴, va ser el soldat de la família, tot i que els seus inicis també fossin com a patge de l'ambaixada papal i estudiés a l'escola d'enginyeria. Va ingressar a l'exèrcit i va lluitar a la guerra dels set anys, de manera destacable, i va arribar a ser capità d'un regiment d'infanteria.

Les següents a arribar a la família van ser la Marianna i la seva germana petita, Antonia Johanna Theresia, nascudes al 1744 i al 1746, respectivament. Van morir al 1812, amb dos dies de diferència, l'onze de desembre la petita Antonia Johanna Theresia, i el tretze la Marianna.

42 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 33.

43 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàgines 14-16.

44 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 16.

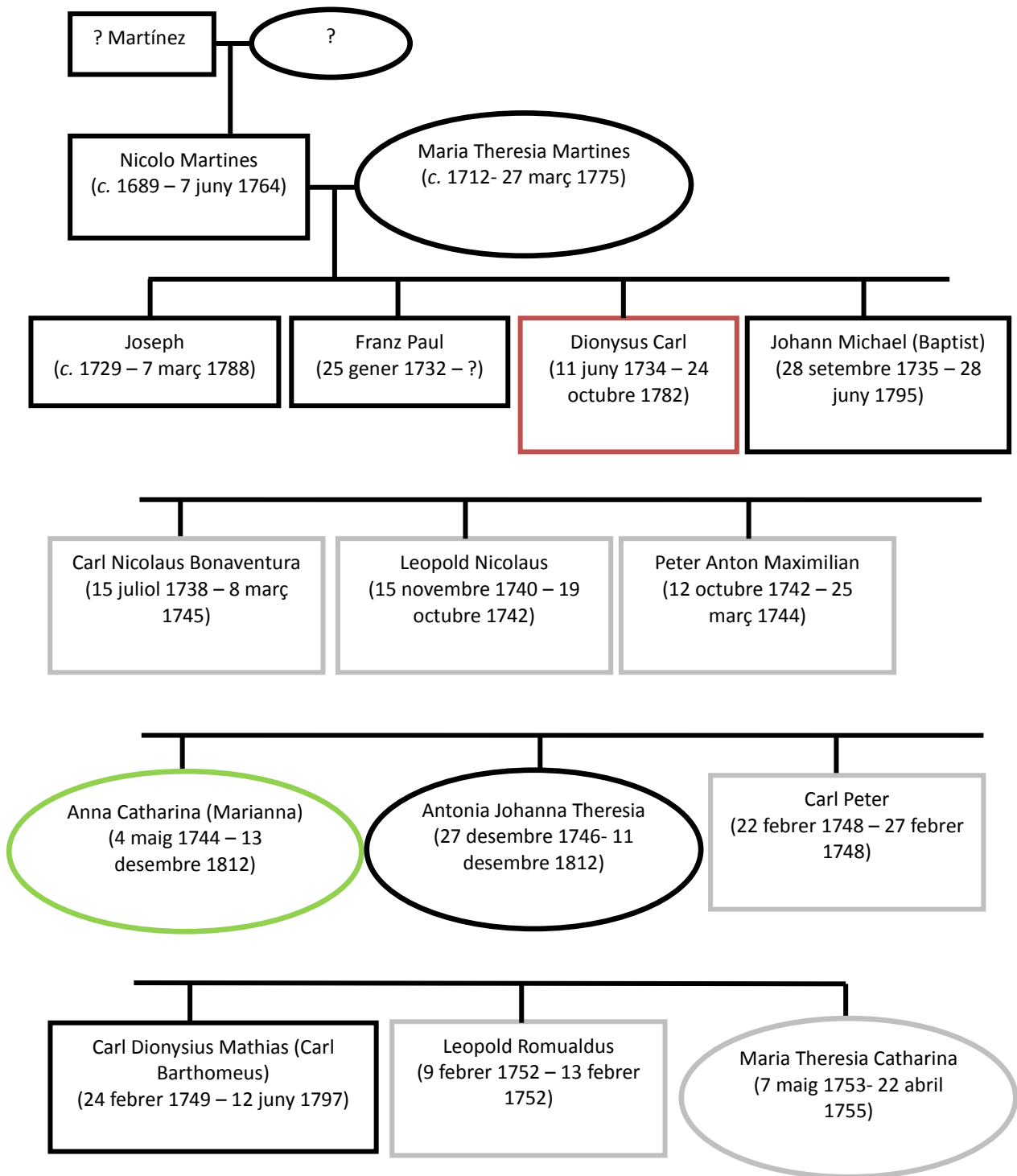
D'Antonia Johanna no en tenim molta informació, sabem que va viure tota la vida amb la seva germana, tenia nocions bàsiques de música, i portava una vida de dama de classe alta.

Carl Dionysius Mathias va néixer al 1749 i va ser l'últim fill de la família que va arribar a edat adulta. Va treballar a la cancelleria reial imperial austrobohèmia, i va desenvolupar tasques relacionades amb el protocol i la llei.

Tots ells van viure la seva vida, o part d'ella, a la ja esmentada *Michaelerhaus*, en un tercer pis, ni molt a prop del terra, on arribava poca llum del sol, molt soroll i mala olor del carrer, ni molt amunt, on costava de pujar els menesters diaris. Aquesta bona situació tenia com a responsable, segurament, el bon nom de Metastasio que va permetre a la família Martínez gaudir d'un estil de vida superior al que haurien tingut.

L'edifici va veure passar altres grans noms de la música, com el de Nicola Porpora que es va estar amb Pietro Metastasio durant els anys que va passar a Viena, o el de Joseph Haydn, qui va viure un temps al fred àtic juntament amb la família de Johann Michael Spangler, el qual anys més tard dirigiria el cor de l'església de Sant Michael (la qual donava nom a l'edifici) i segurament, interpretant algunes de les obres litúrgiques de la Marianna.

Arbre genealògic de la família von Martínez:

45

45 Els rectangles representen homes, els cercles ovalats, dones. Els requadres negres representen els germans que van arribar a edat adulta, i els grisos els que van morir durant la infància. El requadre vermellós representa l'únic germà de la família que va tenir descendència, i el verd la Marianna.

5. Joventut de Marianna von Martínez:

Sabem molt poques coses de la infantesa de la Marianna, i aquestes poques coses les coneixem gràcies a una carta autobiogràfica que va enviar a l'esmentat Pare Martini:

“Io nacqui nell'anno 1744 nel dí 4 di maggio. Nel settimo dell'età mia incominciarono ad introdurmi nello studio della musica alla quale mi crederono per natura inclinata. I principj di questa mi furono insinuati dal Sigr. Giuseppe Haiden presentemente Maestro di Cappella del Sigr. Principe Estherazi, e uomo di molto credito in Vienna particolarmente riguardo alla musica instrumentale. Nel contrapunto, al quale mi applicarono molto di buon ora non ò mai avuto altro Maestro che il Sigr. Giuseppe Bonno, Compositore elegantissimo della Corte Imperiale, che mandato dall'Imperador Carlo VI. A Napoli vi rimase molti anni et apprese ad eccellenza la musica sotto i celebri Maestri Durante, e Leo. I miei esercizi sono stati, e tuttavia sono l'accompagnar la continua diruna prattica dello scrivere allo studio, et esame di ciò che anno scritto i più celebrati Maestri, come l'Hasse, il Jommella, il Galluppi, e gli altri de'quali sono al presente illustri, et commendati i lavori armonici: e senza trascurare i più antichi come l'Hendel, il Lotti, il Caldara, et altri. Persuasa poi che per potersi prevalere della musica bisognano ancora altre cognizioni; oltre le mie naturali lingue tedesca, et italiana; ò procurato di rendermi familiari la francese, e l'inglese, per poter leggere i buoni poeti e prosatori che si distinguono in esse: e non tralascio di continuamente esercitarmi e parlando, e traducendo dall'uno nell'altro idioma qualche scritto riguardevole, come il Galateo di Monsignor della Casa da me in francese, dall'italiano ultimamente trasportato.

Ma di tutti questi miei studj, è stato sempre, et è tuttavia il principale ordinatore, e direttore il Sigr. Abate Metastasio, i quale con la paterna cura che prende e di me, e di tutta la mia numerosa famiglia, rende un'esemplare contraccambio all'incorrotta amicizia, et alla indefessa assistenza che gli à prestata il mio buon Padre fino agli ultimi de'giorni suoi.”

En aquesta carta del 16 de desembre de 1773⁴⁶ la Marianna explica com va començar la seva formació musical, amb el jove Haydn (que li ensenyava els fonaments

46 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pp. 217-219.

musicals i la tècnica del teclat), i Giuseppe Bonno (Viena 1711-1788) compositor de la cort que s'havia format a Nàpols i que gaudia de molt prestigi a la Viena del XVIII⁴⁷. Explica que la seva formació com a intèrpret i compositora es complementava amb la lectura de les obres dels grans músics del present i el passat, i amb l'estudi d'idiomes (italià, francès i anglès, a part del seu idioma matern, l'alemany).

La Marianna sempre va destacar molt la seva herència musical napolitana, i italiana en general, i de fet la influència dels principals compositors de tradició napolitana com Hasse, és molt present en l'obra d'ella⁴⁸. En aquest apartat farem un incís en la correspondència tant de Pietro Metastasio, la qual trobem recollida en els tres volums que conformen l'obra *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio*⁴⁹ de Charles Burney, i en el següent a la de la mateixa Marianna, que Irving Godt va recollir al seu llibre *Marianna Martines, A Woman Composer In The Vienna Of Mozart And Haydn*⁵⁰.

La xarxa epistolar de Metastasio estava formada per compositors que musicaven les seves obres, altres poetes, la seva família o amics i coneguts amb qui comentava temes de política, societat o afers personals. El personatge que ens interessa d'aquesta xarxa epistolar és el del pare Martini, el qual va ser clau en la promoció de la nostra compositora a la península itàlica.

El 9 de març de 1761 Metastasio escrivia una carta al pare Martini agraint-li que hagués revisat les partitures que li va fer arribar de la seva deixeblla, la Marianna, de la qual en diu que s'ha posat a treballar amb molt de fervor en el que li va comentar Martini⁵¹. En la següent carta que li envia, Metastasio, després de comentar-li afers de poesia i d'interès dels dos, li envia els respectes de la compositora, la Marianna, que treballa incansablement en una missa, animada per l'aprovació que li va donar l'italià⁵².

No tenim constància que, des del 1761, Metastasio tornés a mantenir

47 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 23.

48 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 23.

49 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G. G. i J. Robinson, Londres, 1796.

50 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010.

51 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G. G. i J. Robinson, Londres, 1796, volum II, pàg. 255.

52 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G. G. i J. Robinson, Londres, 1796, volum II pàg. 258

correspondència amb el pare Martini fins al 1764, quan li va escriure en dues ocasions, al març i a l'agost. En la primera li agraiïa que li hagués enviat un duet i li explicava que la Marianna l'havia interpretat al moment i que li havia agradat molt⁵³. En la segona carta del 1764, mentre Metastasio li comenta a l'italià que està satisfet que els documents que li va enviar, per l'obra d'història de la música que està escrivint el religiós, li anessin bé, i li envia records de la Marianna i el seu germà, el qual treballa a la biblioteca imperial⁵⁴.

Com veurem en el següent apartat aquests elogis i recordatoris de la figura de la compositora no eren aleatoris, tenien el propòsit d'estendre l'obra i la fama de la Marianna, que amb 18 anys ja havia compostat algunes obres de relleu (la seva primera composició la trobem als 16 anys⁵⁵).

En tot cas en aquest primer període de la seva vida s'assentaran els fonaments que caracteritzaran la vida d'ella, la música per la qual es diu que té un do natural, la influència de Metastasio en les seves obres i carrera professional, i el contacte amb els grans personatges del moment, sobretot músics i gent relacionada amb aquest món.

6. Vida professional i relacions amb altres músics i estudiosos:

Malgrat que, com hem dit, no tenim evidències que la Marianna viatgés fora de Viena en cap moment, sí que es relacionava amb músics i intel·lectuals de fora la seva ciutat (recordem que els contactes i el fer-se conèixer eren molt importants pels músics), i ho fa de manera epistolar.

De la correspondència de la Marianna només en conservem 22 cartes, 16 enviades i 6 rebudes, ja que la resta de la documentació que ens hauria parlat de la família von Martínez va cremar al *Justizpalast* de Viena al 1927, on s'hi guardaven els arxius de l'aristocràcia⁵⁶.

Irving Godt a l'obra *Marianna Martines. A Woman Composer in the Vienna of*

53 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G.G i J. Robinson, Londres, 1796, volum III, pàg. 103.

54 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G. G. i J. Robinson, Londres, 1796, volum III, pàg. 105.

55 GODT, Irving "Marianna in Italy: The International Reputation of Marianna Martines (1744-1812)" *The Journal of Musicology*, vol. 13, núm. 4, 1995, pàg.541.

56 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 5.

Mozart and Haydn les recull en el seu idioma original (totes excepte una són en italià), i les tradueix, algunes al llarg de l'obra, les altres al final en l'aplec que fa a l'apèndix 2⁵⁷.

La única que és en anglès és un fragment de la carta (l'última carta que tenim de la Marianna) que va enviar ella a Charles Burney el 25 de gener de 1795, i que ell reproduïx en la seva obra de *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio*⁵⁸.

En el pla més proper, a mesura que es va anar fent gran, la Marianna va adquirir responsabilitats socials derivades de la posició de la seva família respecte la Cort. Primerament pel contacte que hi té Metastasio com a poeta imperial, i després per la tasca que desenvolupa el seu germà Joseph com a tutor dels infants reials.

L'estretor de relacions amb la família imperial possibilitava que la Marianna actués per a ells, atorgant-li un gran prestigi i facilitant-li l'accés a la Acadèmia Filharmònica de Bolonya, la qual valorava molt positivament que la futura membre fos la protegida de les "reials majestats imperials de Viena"⁵⁹.

Els passos que van portar la Marianna a ser membre de l'Acadèmia els podem veure en la correspondència que va mantenir amb el pare Martini. La primera d'aquestes cartes és del 19 d'abril del 1773, quan la Marianna ja tenia 29 anys. En aquesta, li fa arribar un salm per quatre veus per tal de facilitar els tràmits que ell està duent a terme per aconseguir que acceptin la Marianna com una membre de l'Acadèmia Filharmònica de Bolonya. Quan ho aconsegueixi, al 1773, esdevindrà la primera dona en ser-ho, en 108 anys d'història que té la institució en aquell moment⁶⁰.

Farem un parèntesi en l'explicació de la vida professional de la Marianna per seguir aprofundint en l'aspecte de la correspondència, de gran importància per conèixer-la de primera mà, la seva mà. Ja hem vist que la proporció entre cartes enviades i rebudes (sempre tenint en compte que bona part de la documentació s'ha perdut) es decanta molt més cap a les enviades, concretament representen gairebé tres quartes parts

57 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pp. 214-223.

58 BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G.G i J. Robinson, Londres, 1796, volum I, pp. XIV-XV

59 GODT, Irving, *Marianna Martines. A Woman Composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 34.

60 GODT, Irving *Marianna Martines. A Woman Composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 135.

del total, un 72,73%.

Si parem atenció als receptors veurem que 6 d'aquestes 16 cartes (37,5%) enviades tenien de destinatari el pare Martini. 5 (un 31,25%) estaven destinades a Aurelio de'Georgi Bertola, un poeta i historiador amic de la compositora⁶¹. 3 eren pel Carlo Broschi Farinelli (un 18,75%), gran amic de Metastasio amb qui la Marianna va seguir mantenint correspondència un cop va morir el poeta al 1782. Finalment, una (6,25%) la va enviar a l'Acadèmia Filharmònica de Bolonya, i una (6,25%) al, ja conegut, Doctor Charles Burney.

Per altra banda tenim 6 cartes que va rebre la Marianna: 3 del pare Martini, i 3 de Farinelli. 10 de les 22 cartes (les del pare Martini, i la de l'Acadèmia) van ser rebudes o enviades per personatges relacionats amb el món de la música, i en elles aquest és el tema de discussió principal.

De les altres 12, 7 pivoten al voltant de la figura de Metastasio (les de Farinelli i la de Burney), però això no implica que obviïn discutir aspectes musicals; i finalment les altres 5 són de caire més personal, les de Bertola, però altra vegada, sent la música el centre de la vida de la Marianna, també hi apareix.

Metastasio és el personatge que apareix més recurrentment en les cartes de la Marianna, tant en les del pare Martini, com en les de Farinelli o les de Bertola. Els noms més recurrents després del poeta són els de la seva família: Nicolo (el seu pare), Giuseppe (Joseph, el seu germà) i la seva germana (Antonia Johanna), ja sigui tant per expressar el seu respecte al pare Martini, com per enviar records a l'amic de la família Aurelio Bertola.

A continuació trobem els noms dels mestres i referents musicals de la Marianna, que ja hem anat treballant: hi apareixen Haydn, Bonno, Hasse, o fins i tot l'anglès Handel, entre altres. A través d'aquests referents la Marianna es col·loca en una determinada tradició musical, s'abriga amb el nom dels grans músics, principalment en les cartes que envia al pare Martini mentre ell està gestionant la seva entrada a l'Acadèmia. Aleshores trobem ja mencions concretes i poc freqüents a intel·lectuals, religiosos i coneguts que conformen la xarxa física per on es mou la correspondència, ja que en la majoria d'ocasions són esmentats com els transportistes de les cartes.

61 GODT, Irving *Marianna Martines. A Woman Composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 5.

Tenim, per tant, que el món professional de la Marianna s'estén a través de la xarxa epistolar, i ho fa, sobretot, cap a Nàpols, Bolonya i territoris anglesos. Els responsables principals de l'expansió de les obres de la Marianna van ser fonamentalment el doctor Charles Burney i el pare Martini.

En el primer cas de Burney, malgrat que esmenta la Marianna en nombroses ocasions, i li dedica uns grans elogis en l'obra de *The present state of music*⁶², quan converteix totes les informacions que ha recollit en els seus viatges pel continent en els quatre volums de *A General History of Music*⁶³, no fa cap mena de referència a la compositora vienesa.

El pare Martini, per l'altra banda, ja hem vist que sí que aconsegueix fins al final amb la Marianna, donant-la a conèixer i intercedint per ella davant l'Acadèmia Filharmònica de Bolonya. El contacte entre ell i la Marianna té una durada i intensitat molt importants (de les 22 cartes que formen l'epistolari de la Marianna, 9 són enviades al pare Martini o provinents d'ell, esdevenint l'interlocutor més prolífic que té), convertint-se en un gran estímul per la compositora. Malgrat tot, la sola intervenció del pare Martini en el seu favor no li hauria aconseguit el lloc d'honor que va obtenir.

Quan la van fer membre de l'Acadèmia de Bolonya, ja havien interpretat una de les seves misses a la *Michaelerkirche* (recordem que és l'església que dóna nom a l'edifici on viu), havien imprès dues de les seves sonates per piano a Nuremberg, s'havien interpretat algunes de les seves obres a Nàpols i s'havien traduït a l'alemany les obres sobre els viatges de Burney on ella apareixia.

En conclusió, s'havia guanyat el respecte de nombrosos estudiosos d'arreu del món i tenia un reconeixement públic bastant sòlid⁶⁴. És tenint en compte la convergència de tots aquests factors que hem anat explicant -l'estreta relació amb la família imperial, la influència del poeta més important d'Europa del moment, les relacions professionals amb Martini, i l'abast que van adquirir les seves obres- que s'entén que esdevingués la primera dona membre de l'Acadèmia Filharmònica de Bolonya.

62 BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces*, Londres, 1775, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, pàg. 311, 345, 352, 354 i 362.

63 BURNEY, Charles. *A General History of Music from the Earliest Ages to the Present Period*, Londres, 1776-1789, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson.

64 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 134.

7. Final d'una música

L'últim període de la vida de la Marianna ve marcat per la mort de Metastasio, que malgrat va ocórrer molts anys abans que la seva pròpia (Metastasio va morir al 1782 i ella al 1812) va escriure un punt i seguit molt important en la seva vida, i va encetar la seva etapa final.

1782 va ser un any molt convuls per la Marianna. Al mes de març es va interpretar públicament una de les seves majors composicions d'un llibret de Metastasio: *Isacco Figura del Redentore*. Aquest concert va ser, aparentment, l'únic en què la Marianna va poder presentar al gran públic alguna de les seves obres, i es va col·locar en una posició en què la seva música va ser posada al costat de la que composaven els professionals de renom⁶⁵.

Al cap d'unes setmanes, el 12 d'abril de 1782, Metastasio moria. Va ser un cop molt dur per la compositora, malgrat que el poeta ja tenia 84 anys, com així deixa palès en l'emotiva carta que envia a l'amic de Metastasio, Farinelli, donant-li la mala notícia⁶⁶.

Farem un breu apunt sobre Carlo Broschi, "Farinelli", el sopranista, *castrati*, més distingit del s. XVIII. Va néixer el 1705 a Andria (Apulia), en una família de petita noblesa, i va morir al 1782. Sembla que a causa d'un accident durant la seva infantesa se li va haver de practicar la castració, que més endavant el portaria a la fama.

Va ser alumne de Nicola Porpora, i va entaular una estreta relació d'amistat, com ja hem dit, amb Metastasio. La seva tasca artística va ser molt important a la Cort de Felip V, on va viure i treballar durant 20 anys⁶⁷.

La producció musical de la Marianna sembla decreixer (tenim obres no datades, podria ser que algunes fossin d'aquest període) amb la desaparició de Metastasio⁶⁸, ja no tenia el suport i encoratjament del seu mentor i amic li va donar i demostrar sempre.

Metastasio, però, va deixar en herència a la Marianna i la seva germana una

65 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 180.

66 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pp. 188-189-190.

67 BROSCHI, Carlos, en el pròleg de BONET CORREA, Antonio. *Fiestas Reales*. Turner Libros, 1992, Madrid, pp. IX-XXIII.

68 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 190.

notable quantitat que els va permetre a les dues viure amb comoditat la resta de la seva vida. No van ser les úniques beneficiàries, Metastasio va deixar quantitats als seus germans, especialment el més gran, Joseph, encarregat de la cura de les seves germanes a falta del pare i el tutor⁶⁹.

La tasca de la Marianna com a professora de música va assentar-se en aquest període. L'ennobliment de la família li va obrir les portes a l'aristocràcia, i la Marianna va encetar una època de gran socialització, en la qual, a més d'ensenyar, organitzava esdeveniments musicals oberts als "amants de la música"⁷⁰.

La seva acadèmia de cant gaudia d'un bon nom a Viena, malgrat que coneguem pocs noms de les estudiants que van aprendre amb la Marianna, i li va permetre seguir vinculada al món del cant, malgrat que la seva veu li comencés a fallar⁷¹.

Després de 1797 les dues germanes Martínez es van quedar soles amb la mort del seu germà Carl (Joseph s'havia mort al 1788) i després de canviar d'habitatge en diverses ocasions⁷², van acabar instal·lant-se definitivament en un apartament bastant més petit del què estaven acostumades, situat a la parròquia de Stephansdom⁷³.

Aquest canvi segurament es va donar perquè amb la mort dels seus germans, les possibilitats econòmiques que tenien es van veure molt minvades. L'austeritat va eixamplar-se també, en el camp de les relacions socials, malgrat que no tinguem constància que això impliqués un tancament definitiu dins la llar⁷⁴.

El dia 11 de desembre de 1812 Antonia von Martínez va morir, sembla ser, de tuberculosi, i al cap de dos dies, el 13, la Marianna la va seguir a causa d'aquesta mateixa malaltia⁷⁵.

La Marianna està enterrada en algun lloc del cementiri de Sant Marc, a càrrec de

69 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 191.

70 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 196.

71 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 200.

72 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pp. 209-210.

73 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, 210.

74 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 210.

75 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 211.

la parròquia de Stephansdom, que desconeixem pel desgast que impedeix llegir les lletres de les làpides⁷⁶.

8. Obres de Marianna von Martínez

Com ja hem dit, Irving Godt fa un anàlisi molt exhaustiu d'algunes de les obres de la Marianna, i les altres les ha recollit en un apèndix al final de l'obra que ja hem anat esmentant⁷⁷. En tot cas, i per no dedicar-nos a desenvolupar el què ja ha fet ell, farem un repàs numèric per les obres de la Marianna.

Tenim 64 partitures d'ella entre misses, lletanies, salms, oratoris, motets, àries, cantates de cambra, concerts per a piano, obertures, sonates per a piano i altres obres sacres. D'aquestes destaquen, numèricament, les àries italiànes: 27 de les 64 peces ho són. Les segueixen a gran distància els motets i les cantates de cambra, amb 7 exemples de cada, i a continuació la resta, amb menys de 5 peces de cada tipus.

En tot cas resulta curiós que si bé el 42, 2% de la producció musical que tenim d'ella estava formada per àries italianes, les obres que més prestigi, i que els experts tenen en major consideració, les trobem en el grup dels oratoris, i en el de altres obres sacres, que representen un 3,1 i un 4,7 % respectivament.

Aquestes dues peces són l'oratori *Isacco Figura del Redentore*, que ja hem esmentat, i el *Dixit Dominus*, la peca que reclamava l'Acadèmia Filarmònica de Bolonya a tots els seus membres, malgrat que la seva mai s'arribés a interpretar en l'acte anual del patró.

Irving Godt en el seu tracte de les obres de la Marianna equilibra en certa manera la balança, i dedica un 10, 5% dels exemples al llarg del llibre a les altres obres sacres, i també als oratoris. Si ho analitzem sobre el total d'obres, de les 67 vegades que Godt cita i analitza les diverses obres de la Marianna (no les cita totes, i algunes les repeteix) 7 són referències a *Isacco Figura del Redentore*, i 4 al *Dixit Dominus*.

Si bé Godt també dedica una part considerable dels exemples musicals als salms, les líders de la llista són les dues que ja hem esmentat, per la seva qualitat i importància.

Cal remarcar que amb les característiques que exigia aquest treball, un anàlisi

76 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 211.

77 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pp. 256- 264.

més exhaustiu sobre les obres de la Marianna resultava impossible. En qualsevol cas com ja hem dit Irving Godt hi dedica prou espai com per satisfer la curiositat de qualsevol musicòleg interessat.

9. Conclusións:

Tenim, doncs, una professional de la música, compositora, intèrpret de cant i de piano, i professora de renom. Es va relacionar amb els personatges que actualment formen el nostre imaginari de la Viena musical del s. XVIII, i ella ha desaparegut d'aquesta escena, gairebé totalment.

L'objectiu d'aquest treball no era esbrinar els motius d'aquesta marginació, sinó donar a conèixer aquesta compositora i posar els fonaments d'una futura investigació en el tema.

Tot i això podem fer algunes suposicions. Hem vist que la Marianna vivia la vida d'una manera molt modesta, dedicada a la música i a la família, sense ser objecte d'escàndols, i sense mostrar interès aparent en el què a l'època era l'habitual: el matrimoni i la maternitat.

De fet, la Marianna no és la única germana de la família que no mostra aquest interès. Com ja hem dit quan parlàvem de l'entorn familiar de la compositora, només un dels 7 germans Martínez que van arribar a edat adulta va tenir descendència.

Podria ser una característica familiar, una manca de pressió o manca d'inculturació per part dels pares als seus fills. També podria ser la falta de necessitat de casar-se per a poder viure decentment, atesa la comoditat que proporcionava la figura de Metastasio. Podria ser que els rumors que parlaven d'una possible relació amb el poeta fossin certs, tot i que és altament improbable. Podrien ser moltes coses, i no tenim manera d'esbrinar-ho actualment.

Pot semblar un fet sense importància, però és molt remarcable que una dona que es relacionava amb l'alta societat, amb prestigi, estatus, que depenia d'aquesta alta societat per viure (sobretot al final de la seva vida), i que, per tant, no es podia permetre tenir-la en contra, trenqués amb el model moral establert i ho fes sense aixecar pols.

Irving Godt fa en un moment donat una al·lusió a l'emperadriu Maria Teresa, una monarca austríaca molt sòlida, mare de sis criatures, i mà dreta durant 15 anys del

regnat del seu successor i fill Josep II⁷⁸. Godt, però, diu que, malgrat aquesta mostra de poder tan marcada, la situació social no va canviar, no va canviar el model de dona que es pretenia aconseguir.

La interpretació de Godt és que la Marianna entenia les limitacions que li imposava la societat, i acceptava l'astorament que generaven en les audiències les seves obres, com compliments⁷⁹.

Altra vegada ens trobem davant una possible explicació del comportament de la Marianna, que no trobem relatat per ella mateixa ni ningú proper a ella enlloc, i per tant, aquestes idees no són més que suposicions. Ara bé, és precisament la presència d'aquestes suposicions sense confirmació que projecta un futur interessant a l'estudi de la seva figura.

En qualsevol cas, i recuperant la línia que marcàvem a l'inici de les conclusions, la Marianna es va formar, treballar i relacionar com una gran professional de la composició i la interpretació. No va arribar a ser cap revolucionària, i no és considerada cap geni, però les seves obres van ser prou remarcables com per a que el seu nom sigui conegut, com a mínim, pels especialistes musicals actuals, i en el transcurs d'aquest treball he descobert que no és així.

El món professional de la composició, com ja hem dit, era un món masculí, i per tant, semblaria que la presència de la Marianna en cercles com el de l'Acadèmia Filharmònica de Bolonya, on mai abans cap dona havia tingut presència, generaria un cert interès per ella.

De fet, no és només la seva la figura que cal recuperar. Coneixem alguns noms concrets de dones que es van dedicar a la música professionalment, però cal aprofundir i descobrir nous noms en aquest camp musical femení, perquè sense tenir-lo en compte, ens estem perdent les perspectives i influències que van tenir en aquest camp, de manera limitada, la meitat de la població.

78 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 133.

79 GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, Rochester, 2010, pàg. 133.

Bibliografia:

ALCOBERRO, Agustí “Al servei de Carles VI d'Àustria: un document sobre els militars exiliats austriacistes morts a l'Imperi (1715-1747)”, *Pedralbes: Revista d'història moderna*, núm. 18, 2, 1998.

BAREA, Ilsa. *Viena: leyenda y realidad*. Edicions G.P., D.L., 1968, Barcelona.

BURNEY, Charles *Memoirs of the life and writings of the Abate Metastasio. In wich are incorporated, translations of his principal letters*, editat per G. G. i J. Robinson, 1796, Londres.

BURNEY, Charles. *The present state of music in France and Italy*, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, 1773, Londres.

BURNEY, Charles. *The present state of music in Germany, the Netherlands and United Provinces*, editada per T. Becket, J. Robson i G. Robinson, 1775, Londres.

BRION, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*. Fondo de Cultura Económica, 1990, Mèxic.

BROSCHI, Carlos. *Fiestas Reales*, Turner Libros, 1992, Madrid.

DE LA GRANGE, Henry-Louis *Viena una història musical* Edicions Piadós, 2002, Barcelona.

F.G.E. “Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch” *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 737, 1904.

F.G.E. “Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch (continued)” *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 738, 1904.

FAGE “Dr. Charles Burney (1726-1814) A Biographical Sketch (concluded)” *The Musical Times*, Vol. 45, Núm. 739, 1904.

GODT, Irving “Marianna in Italy: The International Reputation of Marianna Martines (1744-1812)” *The Journal of Musicology*, vol. 13, núm. 4, 1995.

GODT, Irving. “Marianna in Vienna: A Martines Chronology”, *The Journal of Musicology*, vol. 16, núm. 1, 1998.

GODT, Irving *Marianna Martines. A woman composer in the Vienna of Mozart and Haydn*, University of Rochester Press, 2010, Rochester.

HONEGGER, Marc (Dir.) *Diccionario Espasa. Compositores de música clásica*, Editorial Espasa, 2004, Madrid.

JIMENEZ SUREDA, Montserrat. *L'església catalana sota la monarquia dels Borbons: La Catedral de Girona al s. XVIII*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, Barcelona.

LEON SANZ, Virginia “Cultura española y poder político en la Corte de Viena del emperador Carlos VI (1711-1744)”, *Reales Sitios: Revista del Patrimonio Nacional*, núm. 152, 2002.

RUIZ TARAZONA, Andrés. “Mariana de Martínez” *Revista Ritmo*, vol. 48, núm. 476, 1977.

Webgrafia:

http://burneycentre.mcgill.ca/bio_charles.html Consultat el dia 29 de gener de 2014

<http://www.glassarmonica.com> Consultat el dia 15 de maig de 2014

<http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0013722.xml?s.q=G1%C3%BCck#.U5cgyHLV9cQ> Consultat el dia 15 de maig de 2014